

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinque, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

1. Vtrum pœna, eiusque reatus sit proprius effectus peccati eius, qui punitur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

facit, vt ex ea sequatur peccatum, sed potius vt resistendo illi promereamur gratiam & gloriam, & ideo simul cum hac potestate dedit Deus homini lumen rationis, & naturalem propensionem ad id, quod honestum est, & præterea superaddidit gratiam, & originalem iustitiam, vt facilius esset non peccare quàm deficere, quod verò in natura lapsa infallibiliter sequatur peccatum ex hac potestate, primum non est ex defectu diuine prouidentie, sed ex hominis culpa, qui originalem amisit iustitiam, deinde licet Deus à principio hominem in puris naturalibus crearet, ex quo foret certum affluendo peccaturum, non propterea esset peccatum in Deum referendum, quia non tenetur Deus aut non condere creaturas, aut præternaturales, vel supernaturales virtutes illis conferre ne deficiant: nam ex his Deus multa bona elicit, vide Augustinum libro de libero arbitrio, & Euseb. 6. de preparatione cap. 4.

XXIX. Quod verò ad differentiam attinet inter istas sententias de causa propria peccandi ferè pertinet ad modum loquendi, & vterque potest probabiliter sustineri. Et quidem quatenus potentia peccandi, præter omnem rationem positiuam potentie actiue, includit quandam negationem perfectionis omnino cõnaturalem creaturæ, dici potest non esse à Deo, quia illa negatio nullam habet causam efficientem, & ita est coniuncta cum esse creaturæ, vt non possit Deus creaturam facere sine hoc defectu. Si tamen potètia peccandi consideretur veluti proxime quatenus etiam includit carentiã eius auxilii diuini, quo fieri posset, vt talis defectus creatura nunquam reduceretur in actum: sic dici potest Deum per se, & directè velle creaturam carere hoc auxilio, atque adeo posse peccare, neque hoc est inconueniens, quia obiectum illud non est malum: sed potius bonum, & potest habere optimum finem, verum est tamen Deum complere istam potestatem non agendo, seu potius subtrahendo, & hoc modo dixerunt Augustinus de natura hominis cap. 10. & Anselmus de libero arbitrio, posse peccare non esse posse, sed potius non posse.

XXIX. Propter quintum argumentum Caietanum lib. 2. Regum cap. 12. & 16. dixit Deum posse esse causam peccati non vt peccatum est, sed vt est pœna alterius: sed hic modus loquendi in rigore non est vsurpandus, quia simpliciter est falsus, nam, vt diximus contra hæreticos, esse causam peccati est intrinsecè malum: non ergo potest honestè fieri propter vllum finem: non ergo facit Deus peccatum, sed permittit in peccatum præcedentis ad eum modum, quo supra de induratione diximus: quid vero sit in peccato subsequenti, pœna præcedentis, dicitur disputatione sequenti.

DISPUTATIO VII.

De effectu actualis peccati, qui est pœna.

IVVS Thomas 1. 2. quest. 85. communitè disputat de effectu originalis, & actualis peccati: sed vt materia de actuali peccato absolua- mus, explicandi sunt prius à nobis proprii effectus eius: postea vero dicemus, quæ

sunt propria originalis peccati. In actuali ergo peccato duo sunt, positius actus, & malitia: ratione actus habet vnum effectum, scilicet habitum inclinatum ad similes actus, de quo infra forè dicemus: ex hoc tamen sequitur eam facilitatem, & propensionem, quam voluntas habet innatam ad profectendum honestum, peccatis dimiuit, seu potius impeditur, non quod illa in se minor fiat, aut remittatur, sed quia propter adiunctum habitum sit minus idonea, & apta ad bonas actiones proprias, & hoc modo diminutio, vel corruptio boni naturæ inter peccati effectus numerantur, iuxta illud Psalm. 17. *Corrupti sunt*, & cetera. Et hæc de causa hoc naturæ bonum, vt D. Thomas aduertit, nunquam tollitur omnino per peccatum, quia non per ablationem, sed per additionem minuitur, propterea dixi potius impeditur, & habitus quantumuis augetur, nunquam per se loquendo, euertunt rationis vsus, neque tollunt naturam libertatis, & voluntatis: ex quo etiam sequitur istum effectum proprie non vno, vel altero peccato fieri, quia vnus actus non generat habitum, vel adeo imperfectum, vt moraliter censeatur nihil impedire: constat etiam ex di- ctiis hunc effectum non fieri peccato omissionis per se, sed solum vt includit aliquem actum, quæ omnia facilia sunt, licet Durand. 2. dist. 34. quest. 4. in nonnullis contradicat, magis de nomine, quam de re disputans lege Caietanum citato loco. Posteriori ratione, scilicet ratione malitiae, tribuuntur peccato multi effectus, licet eos non physice, sed morali modo efficiat, scilicet auersio à Deo, & offensio Dei, macula animæ, & reatus pœnæ, & pœna ipsa: tamen auersio, si actualis sit, non est effectus, sed potius ipsa forma peccati: si vero sit habitualis, eadem est cum macula, & peccato habituali. & idem ferè est de offensione, vt statim dicam: & ad hunc etiam effectum reuocatur alius, quem D. Thomas questione illa 85. art. 4. numerat, scilicet priuatio modi speciei, & ordinis, nam quatenus priuatio istarum rerum est in actu ipso, pertinet ad formale peccatum, quatenus vero veluti habitualiter manet in operante, pertinet ad peccatum habituale. & priuationem gratiæ: quare de duplici tantum effectu dicendum superest, scilicet macula, quæ ferè nihil distinguitur ab habituali peccato, de quo infra, & pœna de qua iam dico.

SECTIO I.

Virum pœna, & pœna reatus sit proprius effectus peccati eius, qui punitur.

SVppono pœnam propriè esse incommodum aliquod naturæ, vel voluntati contrarium, quo possit malum culpe vindicari, & aliquo modo, ea ratione sit inflictum, nam licet omne malum quod non est culpa in rationali creatura, habeat rationem pœnæ, vt indicat D. Thomas 1. parte quest. 48. tamen propriè non haberet rationem pœnæ, nisi respiceret culpam, vt dicit Augustinus 1. retractionum c. 9. licet Gabriel 2. distinct. 76. alio modo loquatur, sed non recte, nam mala, & effectus naturales, qui reperiuntur in brutis, non alia ratione non vocantur pœnæ, nisi quia non sunt propter culpam. Hæc autem pœna interdum ordinatur non solum ad vindictam peccati, sed etiam ad medelam peccati.

peccatoris, & hanc D. Thomas 1. 2. qu. 87. art. 7. non vult vocari poenam simpliciter, sed medicinalem: idem D. Thomas in id. Ioan. 9. Neque hic peccavit, neque parentes eius, sed vt. manifestentur opera Dei in illo.

II. Prima propositio. Omnis culpa digna est aliqua poena, & hoc modo poena & eius reatus est effectus culpa. Est conclusio de fide, Ad Romanos. 2. Tribulatio, & angustia in omnem animam hominis operantis malum. Matth. 25. Ibiunt ibi in supplicium eternum, &c. Ratio ex D. Thoma quast. 87. art. 1. est, quia ad potestatem superioris pertinet vindicare, & cohibere peccatum; ergo qui peccat, hoc ipso subditur tali potestati: Vide Augustinum 1. Confessionem cap. 1. 2. Aduerte autem reatum poenae vocari à Theologis illud debitum vel obligationem ad poenam, quae ex peccato nascitur: de quo D. Thomas, & alii 2. distinct. 41. quast. 1. & in 4. dist. 14. quast. 1.

III. Obligatio ad poenam duplex. Duobus autem modis potest aliquid obligari ad poenam, vno modo non voluntarie, sed solum ratione culpa: secundo propria voluntate, & sine culpa, vt cum quis vult satis facere pro alio. Hæc secunda obligatio non dicitur proprie reatus, nam Christus non fuit simpliciter reus poenae, licet fuerit debitor, vt fidei iussor. Quare D. Thomas poenam respondentem priori obligationi vocat poenam simpliciter, quia omnino est inuoluntaria: alteram vero cum addito solum, nempe satisfactoriam. Ex quo etiam colligitur reatum poenae non esse idem, quod est culpa, formaliter loquendo, quia culpa consistit in voluntaria deordinatione ab ultimo fine, non sic reatus poenae saltem temporalis, secundum fidem definitam in Tridentino sess. 6. cap. 24. & canone 2. & sess. 6. cap. 1. Quod si quæras, quid in re ipsa sit iste reatus. Respondeo non esse accidens aliquod quasi phyticum, quod inhaereat in illo qui peccauit, sed solum morale debitum, quod quis peccando contraxit, quod nihil aliud est, quam ratione offensæ commissæ aliquem posse secundum rectam rationem puniri: vnde ex parte Dei, vel iudicis, importat ius quoddam morale, quod acquirit ad vindictam de peccatore iudicandam: & hæc peculiari ratione solet dici peccatum offensam, quatenus ex se habet prouocare Deum ad iustam iram. Videatur D. Thomas in 4. d. 19.

IV. Obiectio contra explanationem reatus. Sed obiectus reatum poenae non esse quid distinctum à culpa, nam per ipsam culpam est homo dignus poena, & confirmatur, nam reatus poenae est quoddam malum, vt patet ex D. Thoma 1. 2. quast. 85. art. 1. ad 2. & non est poena ipsa: ergo est culpa. Vnde D. Dionysius 4. cap. de diuinis nominibus, puniri non est malum, sed fieri poena dignum, quod de malo culpa necessario est intelligendum. Respondeo hominem esse dignum poena pro culpa tanquam per radicem, & ideo esse dignum poena, vocatur à Dionysio malum culpa, non in se, sed in radice, quocirca hic reatus est quid medium inter culpam, & poenam, & ad illam reuocatur, nam ex parte termini pertinet ad poenam, ex parte vero iudicis ad culpam: magis vero videtur pertinere ad culpam, quia reuera antecedit poenam, & inseparabiliter coniungitur cum culpa, vnde proprie fieri à Deo non potest, sicut neque culpa.

V. Secunda propositio. Poena medicinalis infligitur potest sine culpa. Est communis. Probatur Ioan. 9. de poena cæcitatatis, neque hic peccauit, nec parentes eius. Iacobi 1. Beatus vir qui suffert tentationem. & cæc. & ex Patribus, quos refert Magister in 4. dist. 45. Et ratio est, quia reuera non est poena, sed medicina, quæ maius affert bonum, quam in commodum.

Sed quæres, an hæc medicinalis poena consistat semper in priuatione bonorum fortunæ, vel corporis, an etiam in priuatione bonorum spiritualium, & auxilii diuini: Diuus enim Thomas simpliciter negat huiusmodi spirituales poenas infligi tanquam medicinam, quia maximum bonum hominis consistit in influxu virtutum, & in vnione ad Deum: ergo priuari his est maximum malum, non ergo potest esse medicina. Contra vero est, quia, sæpe Deus negat peculiare auxilium, & protectionem permittendo labi in peccatum, vt feruētius quis resurgat. Respondeo primo, per se & ex vi huius mali, & priuationis magis impeditur homo, quam iuuetur ad profectum virtutis, & ideo per se hæc non vocatur medicinalis poena, licet ex misericordia, & potentia Dei possit conuerti in maius bonum, vnde secundo crediderim nunquam Deum vt iusta medicina, nisi prius homo aut negligenter, aut vero superbe diuinis vtatur donis, quia cum per se afferat maximum malum, non est ex his medicinis, quæ sine præcedenti culpa adhibentur.

VII. Tertia propositio. Poena satisfactoria necessario supponit culpam, non tamen semper in eo, qui poenas luit. Prima pars constat, satisfactorio non habet locum nisi vbi præcessit iniuria. Secunda vero pars est de fide, & patet in Christo, & in iustis etiam, qui pro aliis satisfacere possunt, ad Ephesios, & ad Colossenses 1. In quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum. & in Tridentino sessione 14. capite 8. Ratio fumitur ex coniunctione charitatis, ex qua efficitur, vt omnes iusti conficiant vnum corpus, iuxta Paulum 2. Corinth. 12. & ad Ephes. 4. de qua re ahibi late dixi.

VIII. Quarta propositio. Poena simpliciter semper est effectus alicuius culpa. Est etiã communis Theologorum: & ferè patet ex dictis, quia poena, & culpa correlatiua sunt. Confirmatur, quia omne opus Dei est misericordia, & veritas, & ideo nunquam infert homini malum, nisi vel ob maius bonum eius, quod est misericordia: vel in vindictam culpa, quod est iustitia. Contrariū sentit Durandus 2. dist. 36. quast. 3. quia paruuli sine actuali peccato patiuntur poenas sensus, quæ non debentur etiam originali peccato: videmus etiam homines sine culpa affici grauissimis pœnis, etiam per iniuriam à prauis hominibus. Respondeo non agere nos de pœnalitatibus, quæ quasi necessario consequuntur naturam humanam, nam hæc sæpe ex originali peccato trahunt originem, vt infra dicam: sed loquimur de his pœnis, quas Deus infligit, & hæc si non sunt medicina, semper sunt propter culpam. Sed quid de iudicio humano. Nam contingit interdum vt lex humana obliget ad poenam sine culpa. Respondeo eam tunc non obligare hominem ad poenam ex merito suæ actionis, sed ex potestate superioris, qui ob commodum republicæ id potest præcipere: nam tunc illa proprie, & in rigore non est poena, sed veluti tributum, aut impositio quædam sub tali conditione. Vide D. Thomam 2. 2. q. 136. art. 9.

IX. Quinta propositio. Spirituales poenæ nunquam imponitur sine propria culpa eius, qui punitur. Est communis, & habet verum tam in iudicio humano, quam in diuino, & in præsentia vita, & futura, & hoc modo sæpe scriptura dicit vnumquemq; receprurum iuxta opera sua: & Deum neminẽ deserere, quod est spiritualiter punire, nisi prius deseratur ab ipso: imo aliqui Theologi putat de potestate absoluta fieri nõ posse vt ali-

VI. Dubium insurgens.

VII. 3. Propositio.

VIII. 4. Propositio.

IX. 5. Propositio.

Handwritten notes in the right margin, including the word 'PREZ' and other illegible characters.

vt aliquis puniatur poena, praecipue aeterna, nisi ob propriam culpam, quod indicat Scorus 2. distinction. 41. quest. 1. Marsilius question. 46. & Ekiuscenturia 6. quod verum est quali formaliter, & relatione loquendo de poena: negandum tamen Deum non posse quatenus supremus Dominus est, sine culpa inferre homini totum illud malum, quod Gregorius, Gabriel, & alii docent distinction. 41. & videri potest Boetius 4. de consolatione, profr. 5. De iudicio humano etiam est res manifesta, nam hoc vt sic rectum, debet esse conforme diuino. & quia bona spiritualia maxima sunt, & personalia, & doctores hanc praecipue extra de his qua sunt a maiori parte capituli.

X. Sexta propositio. Etiam poena corporis, & quaelibet alia, non infligitur a Deo, nisi in eo, qui puniatur, sit sufficiens culpa, & meritum illius poenae, licet interdum simul infligenda ista poena, respiciat Deus ad aliena peccata. Ista conclusione reducitur in concordia duae sententiae Patrum, quas late disputat Adrianus quodlibet 12. Prima asserit Deum sepe punire homines ob aliena peccata, ex illo Exod. 20. Ego Deus zelotes visitans peccata patrum in filios. Filius puniatur propter patrem, & populus propter peccatum principis, & saepe Deus iubet occidi indifferenter omnes homines alicuius totius republicae, vel ciuitatis, in quibus sunt multi paruuli, & forte iusti, Genes. 1. & 19. Regum 2. capit. 22. & 34. Vnde Augustinus questionum in Iosue question. 8. & 9. exponens illud Deuteronom. 24. Non occiditur filius pro patre, dicit intelligendum esse ab homine, nam Deus, inquit, saepe id facit, quod late etiam profequitur 6. contra Iulianum capite octauo, & sequentibus, indicat Gregorius 15. moralium capite trigesimo quarto. Euseb. libr. 12. de preparatione caput. 25. & sentiunt hoc multi cum Magistro 2. distinction. 36. Et ratio esse potest, quia propter coniunctionem naturalem, quae est inter patrem, & filium, vel ciuilem, quae est inter partes eiufdem ciuitatis inter se, & cum principe, poena vnius ad alterum deriuatur.

XI. Altera sententia. Secunda vero sententia simpliciter negat Deum punire aliquem nisi ob propriam culpam, ex illo Exod. 18. Anima qua peccauerit ipsa morietur. Quae loca D. Augustinus libr. 6. contra Iulianum caput. 12. dicit esse intelligenda de tempore gratiae, nam antea patiebantur filii ob peccatum patris, quia iusti detinebantur ab ingressu caeli ob peccatum primi parentis: sed hoc non est proprie dictum, alias etiam nunc paruuli priuarentur beatitudine ob peccatum parentum, quod ipse damnat tanquam Pelagianum libr. 4. contra duas epistolas Pelagian. caput. 4. vbi etiam dicitur fuisse proprium Christi in occisum ob peccatum alienum, & Pelagianos auferre Christo istam prerogatiuam. Praeterea Ezechiel aperte loquitur de tempore legis antiquae, & ita intelligit Hieronymus ibi, & Gregorius supra, & Anselmus de conceptu Virginali caput. 25. & Chrysostronus homilia 25. in Genes. Qui omnes tenent istam sententiam, & exponunt filios puniri vsque ad quartam generationem, quia frequentius contingit vsque ad illam filios imitari parentes: consentit etiam Augustinus libr. contra Adimantum, discipulum Marichzi, cap. 7. licet aliter interpretetur Quatuor generationes, id est, quatuor aetates ab Abrahamo: idem Psalmo 108. Confirmatur: nam scriptura dicit Deum non punire iustos cum impiis, Genes. 18. Ieremia 18. & Malachia 3. Ecclesiastici 33. & hanc sententiam videtur magis sequi D. Thomas. Ratio esse potest, quia hoc est

magis conformum benignitati, & iustitiae diuinae, & ipsi rationi culpae, nam cum illa sit radix poenae non videtur conueniens, vt vbi culpa non est, sit poena.

Ita, inquam sententiae ex nostra conclusione videntur ita conciliari, si dicamus Deum neminem afficere maiori poena, quam ipse sit dignus ratione culpe, quam in se habet, & hoc vult secunda sententia, & recte id conuenit: interdum tamen fieri dico ob peccata parentum vt is puniatur, qui alias non puniretur, non quia non mereatur alioquin poenam, sed quia Deus dissimularet, & conuinceret, nisi accederet peccatum patris, vel principis, & huius signum est, quia saepe in scriptura occiduntur filii etiam post mortem patris, ex qua iam nulla accersit poena patri, & tamen dicuntur puniri ob peccatum patris: ergo signum est illam poenam tunc non esse poenam solum parentum, sed etiam filiorum ipsorum per se, atque adeo ob eorum culpam, licet simul respiciat Deus ad culpam patris.

Praeterea verificari potest conclusio alio modo: nam saepe Deus ob peccata parentum negat filiis singularia beneficia & auxilia, quae sub hac ratione habent rationem poenae, tamen ex parte filiorum non deest causa, quia sine illa etiam culpa posset negare Deus huiusmodi beneficia: ergo propter quamcumque, quae in filiis reperitur, & numquam deest. Videatur de hac re late Abulensis Iosue 6. & 7. & Math. 5. a quest. 320. & sequentibus, & Chrysostronus homilia 1. & 4. in Iosiam, & super Psal. 3.

Et ex his facile constat quid dicendum sit circa hoc de iudicio humano, per se enim non potest puniri in hoc iudicio filius poena temporalis, neque spirituali, neque et contra. Quia hoc non esset secundum rationem iustitiae, & patet Deuteronom. 24. Non occiduntur patres pro filiis, nec filii pro patribus, &c. & 2. Regum 14. tamen indirecte, & confiscatione quadam fieri potest, vt poena patri imposta, praecipue in bonis fortunae, redundet ad filios, vt cum puniuntur, vel fortunis, vel nobilitate, vel fama, de quo diximus in tomo de fide disput. 22. & sequent. Vide D. Thomam 2. 2. quest. 108. & Castro de iusta hereticorum punitione lib. 2. a cap. 10. & Iurificonsult. cap. ita nos. 25. q. 2.

SECTIO II.

An peccatum possit esse poena peccati.

I. Explicata ratione poenae, sequitur, vt explicemus eius qualiteratem: & quia omne malum hominis, quod non est culpa, sine controuersa potest subire rationem poenae, de sola culpa tractat hanc questionem D. Thomas. In culpa tria possunt considerari, quaedam antecedentia, vt permissio, & derelictio Dei: quaedam subsequencia, vt concomitantia, per modum effectus, vt tristitia, fatigatio, &c. & peccatum ipsum. Duo ergo sunt certa apud Theologos: primum ea, quae antecedunt vnum peccatum posse esse poenam prioris peccati, quod videtur de fide, ex illo ad Romanos, 1. Propter quod tradidit illos Deus in reprobum sensum. Secundum est, ea quae sequuntur ex peccato etiam esse poenas peccatorum, iuxta illud, lassati sumus in via iniquitatis, & ad has reducitur vermis conscientiae, de quo Augustinus 1. Confessionum cap. 12. vbi habet illam celebrem sententiam, Iussisti Domine, & sic

XII. Quomodo concordatur dicta sententia.

XIII. Quomodo concordatur dicta sententia.

XIV. In iudicio etiam humana non praecedit peccatum pro peccato.